No. 94. 1847.

DE TIJD.

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon droit.

Deze COURANT verschijnt te AMSTERDAM, Dingsdags, Donderdags en Zaturdags. Het abonnement voor 3 maanden is ƒ 3,00; voor de buitensteden ƒ 3,50; franco door het geheele Rijk. *Brieven, Gelden, enz.* FRANCO te adresseren aan het Bureau dezer COURANT.

DONDERDAG, 4 FEBRUARIJ.

Advertentien van acht regels en daar beneden worden tegen ƒ 1,75 geplaatst; meer dan acht regels tegen 20 cents per regel. — Voor alle advertentien wordt bovendien 35 cents zegelregt betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

AMSTERDAM, 3 Februarij.

Het *Journal de la Haye*, het Fransch gesalarieerd regeringsblad van Nederland, en als dusdanig geplaatst onder den invloed van het ministerie, om naar buiten de semi-officiëele tolk te zijn van de geheime gedachten, welke bij onze staatsmannen voorzitten, is allezins geschikt, indien het gelezen mogt worden, om de achting, die wij Nederlanders in Europa genieten, schoon deze in de laatste jaren merkelijk is gedaald, te doen verkeeren in volslagen minachting.

Het *Journal de la Haye* immers moet, geacht worden, de opinie der regering uit te drukken. Wij hopen, voor de eer onzer regering; dat zij vreemd is aan zijne autocratische uitspattingen; maar zal dit verhinderen, dat het buitenaf, waar ook het *Journal* mogt vallen in handen van lezers, niet zal worden gehouden voor de uitdrukking van de gouvernements-meening van Nederland? Kan het anders? Is er één gouvernement in de wereld, dat een blad betaalt, zonder eene gedragslijn aan de redactie voor te schrijven? Zulks is misschien mogelijk in Nederland, maar zeker in geen ander rijk van Europa.

En als nu een gouvernement, vooral een constitutionneel gouvernement, genoemd wordt te zijn, de uitdrukking van den volkswil, hetgeen bij ons zeker eene onwaarheid is, als men het neemt in positieven zin; maar in de oogen van Europa minstens in negatieven zin waarheid zijn moet, omdat het volk van Nederland geen gebruik maakt van zijne regten, om de regering met hare beginselen te bestrijden en te wijzigen; dan zal en moet de onbegrijpelijke houding van het *Journal de la Haye*, hoe onbeduidend het ook zijn moge, op rekening worden gesteld van het Nederlandsche volk. Teregt en met verontwaardiging zal ieder Nederlander protesteren tegen eene gevolgtrekking, die zoo strijdig is met de waarheid; wat helpt die protestatie? Wordt zij bekend dáár, waar het *Journal* door slaafsche verdediging van willekeur en dwingelandij, als zij door autocraten geschied, Nederland schandvlekt?

Of is het niet eene schande voor Nederland, het zoogenaamde classieke land der vrijheid, een blad te betalen, om de belangen en de eer van Nederland buitenlands te verdedigen, en dat blad niet te zien werken, dan om, het vaderland vergetend, ten dienste te staan, niet der vrijheid, maar der meest onmenschelijke tyrannij?

Wat moet niet het vaderland, en de vrijheidszin van den Nederlander diep zijn gevallen, om het mogelijk te maken, dat het eenige regeringsblad van het vrije Nederland, voor de diplomatie bestemd, in plaats van, gelijk weleer Neêrlands volk altijd deed, de stem te verheffen, om de verdrukten te verdedigen, nu zich slaafs kan aansluiten bij de autocraten, om elke verkrachting van regt en menschelijkheid te billijken, toe te juichen, te verdedigen!

Nederland stond voormaals aan de spits der vrije volken in Europa, en het was geacht en gevreesd. Welke is nu zijne plaats? Het is ons niet bekend, wat onze niets beteekenende diplomatie knoeit; maar als ons diplomatiek blad vallen mogt in handen van buitenlanders, dan is het zeer natuurlijk, dat de verachting, welke de Noordsche autocratie ten deel valt, duizendvoudig aan ons wordt bedeeld, omdat wij als overloopers en verraders der vrijheid, uitgeput als wij zijn, eene magtelooze speer schijnen te werpen tegen het regt en de menschelijkheid, onder de beschutting van de colossale en daarom gevreesde grootheid van de Polen verdrukkende Mogendheden?

Ziedaar de gedachten, welke bij ons opkomen, zoo dikwerf wij het *Journal de la Haye* in de hand nemen, en daar verdedigd vinden, al wat door Rusland, Oostenrijk of Pruissen wordt gedaan, om het roemrijke Polen te vernietigen; als wij het gretig slijk zien opnemen, om daarmede de edelmoedige verdedigers van Polen, te gelijk met de ongelukkige slagtoffers der overweldiging, te bespatten.

Wij willen daarover niet in strijd treden met het *Journal*, dat welligt bij het goud, uit onze schatkist geput, inoogst den prijs der zilverlingen, waarvoor regt en menschheid verkocht wordt.

Maar wij hopen, dat de kamer bij de behandeling van het budjet, indien zij eenigen prijs stelt op de eer van Nederland, zich zal verzetten tegen eene uitgaaf, die zonder der regering nuttig zijn, geen andere resultaten leveren kan, dan de versmading van den Nederlandsche naam.

Wij vestigen de bijzondere aandacht onzer katholijke landgenooten op het volgende, ons uit Potterdam van goederhand toegezonden berigt; »De stedelijke regering dezer stad schijnt voornemens, bijzondere scholen, op den voet der openbare scholen, ten behoeve der burgerklasse, op te rigten, te beheeren en te besturen." Wien de zaak van het onderwijs ter harte gaat, denke ernstig na over den inhoud van dat de zaak van het vrije onderwijs zoozeer bedreigend berigt.

Betreffende de inhechtenisneming van Jan ter Linde — niets!

Men leest in het dagblad *Overijssel:*

»In de benedenstreken der Tieler- en Bommeler-waard is de nood tot zulk eene hoogte geklommen, dat men alom troepen armen, soms tot op 10 uren afstands van het huis hunner inwoning, het land ziet afloopen. Er zijn plaatsen, waar het getal van aanbellende bedelaars op 100 tot 150 dagelijks berekend wordt. De armoede is eerst een troetelkind geweest, hetwelk men met een brokje brood konde te vreden stellen. Eerlang staat het hier en daar een ondeugende knaap te worden, die dengene in het aangezigt slaat, die niet gewillig en terstond helpt. Zoo lang de armoede passief blijft, is zij eene liefhebberij-studie der philanthropie; wordt zij actief, dan is zij eene teugelooze bende, die geen diefstal of roof schroomt, en waartegen gevangenis- of schavotstraf weinig vermogen. Moet ik van twee kwaden één kiezen, zegt het verwende troetelkind, gevangenis of hongerdood, zoo is de keuze gewis niet moeijelijk.

»Die tijd is nabij. De gevangenissen zijn gevuld, de ontzettende massa tot bedelzucht vervallene armen wordt sterker en sterker. Allen zien het in, slechts de Regering van Koning Willem II blijft er gerust bij.

»Gaat men van stad tot stad, en ziet men welk een ontzettend kapitaal in het jaar 1846 meer in de banken van leening gebleven is dan in het vorige jaar, men ziet dan duidelijk, waarheen het volksbestaan wegzinkt. Een goed deel van deze beleende kapitalen vloeide weg in de belasting op het brood.

»Geen wonder, dat deze op de begrooting zoo aanzienlijk vermeerderd te voorschijn komt. De armoede betaalt met haar kapitaal de toenemende staats-inkomsten door de belasting op de consumtie, en de Regering wil niet, dat de kapitalist eenige millioenen uitschiet, om eene groote menigte verarmde menschen naar Borneo over te voeren. De Regering schijnt ten deze de zonderlingste tegenstrijdigheden te handhaven. Zij waagt het niet de rente der effecten te belasten, en wil tevens niet, dat de effectenhouder iets degelijks doe, tot wering van het pauperisme.

»Onlangs kwam een eenvoudig arbeider bij een weldenkend man, en zeide: »ik kom bij u om hulp, het bewijs van grooten nood, dat ik u geven kan, is in dit papiertje." Dat papiertje bevatte van de klok af tot de Zondagsche kleeding van het gansche huisgezin, eenige briefjes van de bank van leening. »Bedelen kan ik niet," zeide de brave man, »arbeid is er niet, of loont mij niet meer, wat rest mij dus?" Hoevelen zoodani en zijn er; en in zulk een tijd weifelt de Regering om de belastingwet op het buitenlandsche koren af te schaffen.

»Als de landman van het ei tot den honig, van het schaap tot de koe, van de kip tot het varken, van de haver tot de tarwe, van de boter tot het smout, wegens den aftrek naar Engeland, een derde duurder verkoopt, zal men dan nog zich bedenken om den armen stedeling en den armen hutbewoner, die alles koopen moet, eenige centen goedkooper brood te verschaffen door den handel in granen vrij te geven. De schoenlapper en pakkendrager moet toezien, dat zijne verdiensten door de onbeperkte concurrentie gedecimeerd, zoo niet geheel vernietigd worden; dat anderen concurreren om hem zijn brood tot den minsten prijs te bezorgen, wordt geweerd, dat zou den landeigenaar kunnen schaden."

De rivierberigten luiden zeer gunstig. Het ijs van de Merwe is voor Gorinchem des avonds van den 31 Januarij weggedreven, en was de vaart in het Noorderdiep toen nog alleen van Sliedrecht tot Dordrecht gestremd. De Maas en de Waal zijn geheel van ijs bevrijd; een ijsdam, die zich in de Lek nabij Vianen gevormd had, is geheel opgeruimd.

's GRAVENHAGE, den 2 Februarij. Z. K. H. Prins Hendrik der Nederlanden is eergisteren avond van zijne zeereis in deze residentie teruggekeerd.

UTRECHT, 29 Jan. Heden is in de buitengewone vergadering der provinciale staten de benoeming van den heer P. de Beaufort tot lid dier staten bevestigd. Voorts is in dezelfde zitting tot lid der gedeputeerde staten verkozen Mr. W. G. Story van Blokland.

ZUTPHEN, 1 Februarij. Even als in het vorige jaar werd alhier op 28 en 29 jongstleden door de Leden van het koor der kath. Kerk, een vocaal concert gegeven, waarvan de opbrengst zal strekken ter ondersteuning van de kath. armen dezer stad, en op welk concert uitsluitend katholijke kerkgezangen werden uitgevoerd. De poging om op deze wijze den nood der armen te verligten, had eenen gewenschten uitslag, daar men zich in eene zuivere opbrengst van ƒ 370.41½ mogt verheugen.

Het op beide avonden zeer talrijk en aanzienlijk publiek van alle gezindheden toonde zich zeer voldaan over de heerlijke uitvoering der kerkstukken. Aan de aanhoudende en dringende uitnoodigingen om het *Te Deum* te herhalen, werd door het koor met de meeste welwillendheid voldaan.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, 31 Jan. Dezen morgen is een buitengewoon koerier, van Londen komende, aan het hotel van buitenlandsche zaken afgestapt. Hij brengt, zegt men, stukken en documenten mede, die de heer Guizot aan den heer de Jarnac heeft gevraagd voor de opening der debatten over het adres in de kamer der afgevaardigden.

— Het *Journal des Débats* en de *Presse* bevatten het antwoord van den heer Guizot op de laatste nota van Lord Palmerston betreffende de Spaansche huwelijken. Ofschoon de heer Guizot verklaart, dat hij niet meer in bijzonderheden wil treden aangaande de onderscheidene onderhandelingen, die deze gebeurtenissen zijn voorafgegaan, is zijne repliek desniettemin van eene verbazende uitgebreidheid. De minister van buitenlandsche zaken bestrijdt de aantijgingen van den Engelschen minister één voor één en tracht, zoo als men ligt denken kan, het goed regt aan zijne zijde te brengen. Wij zullen niet zeggen dat hij daarin is geslaagd, want de kwestie, die tusschen de gouvernementen van Frankrijk en Engeland aanhangig is, is zoozeer verward, dat het moeijelijk is, er zich uit te herkennen. Het is waarlijk tijd, dat deze pennestrijd een einde neemt, want hij betaamt niet aan twee groote natiën, die wel iets anders te doen hebben, dan zich met haarkloverij over woorden bezig te houden.

De heer Guizot zegt, dat Lord Palmerston niet goed onderrigt is geweest aangaande de zending van den heer de Miraflores en betreffende hetgeen bij die gelegenheid is voorgevallen of gezegd, hetzij te Neuilly, hetzij te Parijs. Maar de heer Guizot drukt zich hierover niet duidelijker uit dan de heer Palmerston zulks heeft gedaan. Laatgenoemde heeft zorg gedragen, de zinsnede van de nota van Lord Normanby betrekkelijk het zoo zeer gewilde onderhoud van den heer de Miraflores met koning Lodewijk Philips voor eenige punten. (.......) te vervangen. De heer Guizot geeft tot antwoord, dat hetgeen in die zamenkomst is gezegd, niet dat is wat men denkt. Wat het publiek betreft, het is zeer gesticht en na den aanval en de re-

plick der beide ministers te hebben gelezen is het volstrekt niet verder gevorderd dan voorheen.

— De vrienden van den heer Thiers geven zachtjes te verstaan, dat deze beroemde redenaar een acteurskwinkslag denkt voor den dag te brengen, met het doel om zich zelven eene nieuwe stelling en het publiek eene verbazende verrassing te verschaffen. Men verzekert, dat hij, na een rijp overleg over den staat van zaken, de toekomst, het tegenwoordige, in het kort over al wat zulk een groot vernuft moet bezig houden, bepaaldelijk tot de gevolgtrekking is gekomen, dat de lastigheid der Katholijken grooter is dan het nut der vrijkorpsen. Diensvolgens heeft de heer Thiers zich voorgesteld in zijne geheele redevoering over de buitenlandsche aangelegenheden eene zeer schoone lofspraak van onzen H. Vader d n Paus te vlechten. Dit kon de eerste boog zijn van eene brug, die later zou kunnen voltooid worden, indien het noodig werd het berucht verslag over de wet tegen de vrijheid van onderwijs droogvoets over te gaan. Wij weten niet wat de *Constitutionnel* daarvan zal denken; wij voor ons zijn gereed het toe te juichen, bezijdens het vermaak, dat wij zullen genieten van te zien hoe de heer Thiers het zal aanleggen om de heiligen te prijzen. (*Univers.*)

— De *Constitutionnel* en de *Presse* voeren thans een proces tegen den heer Alexandre Dumas, en eischen schade en intressen ter zake van achterstallige *levering van letterkundige koopwaren*. De heer Dumas heeft zelf zich willen verdedigen. Eene ontzettende menigte vervulde de geregtszaal. Alle toegangen waren verstopt, alle plaatsen bezet. Advokaten, geletterden, dagbladschrijvers, dames van de groote wereld, alle verdrongen zich tot op de treden van de regtbank. Wij zullen geene bijzonderheden vermelden; doch alleen aanmerken, dat de rede uitgesproken door den feuilleton-schrijver, die iederen morgen drupswijze in vijf of zes dagbladen te gelijk het zedebederf verspreidt, zich kenmerkt door eene belagchelijke verwaandheid, die terstond in het oog springt.

— Men meldt uit Luçon (Vendee), dat aldaar in den nacht tusschen de 25 en 26 d zer maand een vreesselijke storm heeft gewoed, waardoor een gedeelte van het gewelf van de schoone en oude hoofdkerk is ingestort. Door dien val is het fraaije orgel alsmede het kostbare beeldhouwwerk, waarmede het versierd was, geheel verwoest. De rukwind was zoo hevig, dat de haan, die op de torenspits stond, en minstens 25 of dertig kilos woog, afgerukt en 300 meters ver geslingerd werd. Men begroot de schade op 40 of 50,000 francs.

— De eerw. missionarissen Hue en Gabet zijn te Macao aangekomen. Eerstgenoemde levert in een brief dd. 1 Nov. jl. een belangrijk verslag van zijne reis in Tartarije aan de oevers van de Blaauwe Zee en in het land der Kalmukken, in begeleiding van eene karavaan van Tartaren, die zich naar Lassa, de hoofdstad van Thibet begaven. Op deze noodlottige reis werden zij nu eens door roovers aangevallen, dan weder onder de sneeuw bedolven, en hadden met koude en honger te kampen. Zij werden openlijk erkend als verkondigers van het christendom, en eindelijk door den Chineschen mandarijn eervol naar Canton terug gevoerd. Zij hebben streken bezocht, alwaar nog nimmer een Europeaan was doorgedrongen.

— 1 Februarij. Heden hebben in de Kamer der afgevaardigden de beraadslagingen over het adres een aanvang genomen. De heer Roger, een lid der oppositie, heeft de debatten geopend; de heer Desmousseaux de Grivé, een der leden van de commissie van het adres en de heer Garnier-Pagès, zijn hem op het spreekgestoelte opgevolgd. Bij het vertrek van den post was de laatstgenoemde spreker nog aan het woord. Het denkbeeld, dat door de heeren Roger, Desmousseaux de Grivé en Garnier-Pagès bijzonderlijk is ontwikkeld, is, dat Frankrijk thans, ten gevolge der zaak van Krakau en der Spaansche huwelijken, zonder bondgenooten is en geheel op zich zelf staat.

De heeren Billault en Dufaure hebben op het bureau der kamer het volgend amendement nedergelegd, ter aanvulling van de 3e paragraaf van het adres-ontwerp: »Indien zich ter gelegenheid van deze gebeurtenis, eenige verstoring der goede verstandhouding tusschen uwe regering en die van een naburig volk heeft geopenbaard, dan kan Frankrijk met regt vertrouwen, dat die overeenstemming zal worden hersteld, zonder dat zulks geschiede ten koste van zijne belangen of zijne waardigheid."

— Mevr. de hertogin van Montpensier is gisteren haar zestiende jaar ingetreden.

ENGELAND.

LONDEN, 30 Januarij. Gisteren heeft eene deputatie uit een aantal aanzienlijke personen bestaande, bij lord John Russell op de afschaffing van de belasting op de vensters aangedrongen. De edele lord beloofde, de zaak ernstig te zullen onderzoeken, doch verklaarde tevens, dat hij zulk een maatregel voor het oogenblik bezwaarlijk kon voorstellen, vermits de aanneming daarvan tot eene menigte verzoekschriften van dergelijke belangen zou aanleiding geven.

— De *Times* bevat het verslag van een incident, dat dezer dagen in het Hoogerhuis betreffende de stukken over de Spaansche huwelijken heeft plaats gehad. (Wij zullen daarvan in ons nummer van overmorgen verslag geven).

— Lord John Russell heeft bij de uiteenzetting zijner hervormings-plannen, de niet geringe verlegenheid bloot gelegd, welke Engeland thans verlamt. Hij toont, dat hij de hoogte zijner zending begrijpt, en indien Sir Robert Peel groote hervormingen heeft tot stand gebragt, Lord John Russell heeft niets minder op het oog dan aan Ierland een toestand te scheppen, die men als een geheelen maatschappelijken omkeer beschouwen kan.

De plannen van den minister zullen een groot gedeelte van 's rijks inkomsten vereischen; doch hij stelt er thans slechts twee voor, en doet Engeland genoegzaam gevoelen, dat zij allernoodzakelijkst zijn, wil men zich niet in groote moeijelijkheden wikkelen voor de toekomst. Het eerste betreft de wettiging van alle maatregelen, die tijdens de zitting door den lord-luitenant van Ierland, ten behoeve van de noodlijdenden, genomen zijn; het tweede strekt tot verbetering van de eigendommen der grondbezitters, door middel van eenige hun op te leggen voorwaarden, waartegen hun weder voordeelen door het gouvernement worden verzekerd.

(Wij hebben van deze tweeledige voordragt des edelen Lords in een vorig nummer gewag gemaakt, doch zullen, om de belangrijkheid van het onderwerp nog eenige toelichtende bijzonderheden laten volgen.)

Het is bekend dat Ierland hulpbronnen bezit, die voor eene verbazende ontwikkeling vatbaar zijn, en die toereikend kunnen genoemd worden om ruimschoots te voorzien in het bestaan van 17 millioen inwoners; en thans telt men er slechts acht millioen zielen. Hiertoe is het echter noodig, onbebouwde gronden te ontginnen; hiertoe moeten de grondeigenaars het gouvernement ondersteunen, en zij zullen daartoe eene magtige aanmoediging verkrijgen. Doch zij zelven hebben daarbij een ontegenzeggelijk belang, want het is uit cijfers, door lord Mountcashel bij het Hoogerhuis overgelegd, gebleken, dat de land-lords van 325 millioen inkomsten, die de grondeigendommen van Ierland hun opbrengen, slechts over 75 millioen kunnen beschikken, daar al het overige aan hunne schuldeischers wegvalt.

Dus moet het gouvernement vooreerst hulp bieden aan de landbouwende klasse, die geen grond heeft om te bebouwen, en in de tweede plaats aan de grondeigenaars, die, uithoofde van hunne geringe inkomsten, hunne landen niet kunnen doen ontginnen noch den grond kunnen verbeteren.

Het thans in werking zijnde systeem van hulpbetoon vordert een leger van 10,000 beambten, die, de een meer, de ander minder rijkelijk door den staat betaald worden, want het aantal personen, die tot de openbare werken gebezigd worden, bedraagt reeds 500,000. En niettegenstaande de ontzettende onkosten, die voor die bezoldiging worden vereischt, zijn er nog nagenoeg 2 millioen burgers, die schier van honger sterven. Immers, de heer O'Connell begrootte onlangs het getal dier sterfgevallen op 300 daags.

Ten einde hierin dus te voorzien, stelt Lord John Russell voor, in ieder kies-distrikt een kantoor van hulpbetoon te openen, alwaar inschrijvingen aangenomen, contributiën betaald en de toelagen van het gouvernement ontvangen moeten worden. Deze gelden moeten dáár worden besteed om spijzen te koopen en keukens te bouwen, alwaar men soep en portiën levensmiddelen aan de behoeftigen uitdeelt. De ongelukkigen, aldus bijgestaan, zullen vergunning krijgen om te werken hetzij op hun eigen land, hetzij op den grond van dezen of genen pachter, ten einde het vooruitzigt te openen tot het inzamelen van eenen oogst in een volgend jaar. De openbare werken zullen intusschen niet dan allengs gestaakt worden, opdat er geene plotselinge schorsing van den arbeid ontsta.

De daaropvolgende bepalingen betreffen 1° eene kwijtschelding van de helft der door de landeigenaars nog te storten gelden aan het fonds ter ondersteuning; 2° uitstel voor dit jaar van eene voorgestelde vermindering in de inkomende regten op suiker, thee en koffij; 3° een voorstel aan het parlement om aan de land-eigenaars een voorschot te doen van 50,000 £, ten einde buitenslands goede zaden aan te koopen; 4° uitbreiding van de voordeelen, in het vorig jaar, bij de *Drainage-act*, aan de droogmakerijen toegestaan. De voorschotten daartoe zullen in 22 jaar moeten afgelost zijn en de rente zal niet meer dan 3½ ten honderd mogen bedragen.

Thans overgaande tot de behandeling van het groote vraagpunt der ontginingen, herinnert Lord John Russel aan de bekende daadzaak, dat in Ierland 4.000.000 morgen onbebouwd land wordt aangetroffen. Hij stelt dus voor om een millioen £ te besteden tot aankoop van een gedeelte dezer gronden. Op de landlords, die de ontginning niet zullen willen ondernemen en de gronden ook niet zullen willen verkoopen, zal de onteigening worden toegepast. Die gronden zullen in perceelen ieder van hoogstens 50 morgen verdeeld en voor een zekeren tijd verhuurd of verkocht worden: na welke den verkoop bepaaldelijk als gesloten zal worden beschouwd.

»Ik hoop, zegt de minister, alles goeds van dit plan. De ongelukkigen, die thans tot wanhoop worden gebragt of tot misdaden overslaan, omdat zij zich geen hoekje gronds kunnen verschaffen, zullen dan van de vruchten van hunnen arbeid behoorlijk kunnen leven; zij zullen kleine landeigenaars worden, die door hunne vlijt en onafhankelijkheid, in vervolg van tijd eene nieuwe en nuttige klasse van menschen zullen vormen te midden van de bevolking van Ierland."

Nog zegt de minister, dat de ondervinding de noodzakelijkheid heeft aangetoond van eene algeheele herziening van de armen-wet. Aan de behoeftigen moet ook *buiten* de werkhuizen hulp worden verstrekt, zoowel aan zieken en gebrekkigen als aan diegenen, welke, ofschoon gezond, niet in een werkhuis kunnen opgenomen worden.

Er zal eene voordragt gedaan worden om den verkoop der verpande eigendommen te bevorderen. De thans bestaande wet over deze aangelegenheid is een geesel voor Ierland.

Ten slotte bestrijdt de minister het systeem der landverhuizing, hetwelk door sommige staatsmannen zoo zeer is geroemd, een systeem, dat het land jaarlijks van de bloem zijner bevolking berooft. Als Ierland gemakkelijk 17 millioen inwoners kan voeden, is het dan niet belagchelijk om tot de landverhuizing zijne toevlugt te nemen wanneer de bevolking slechts 8 millioen zielen bedraagt?

Lord John Russell behield zich voor, nog in nadere bijzonderheden te treden, zoodra de afzonderlijke voordragten ter tafel zullen worden gebragt. Dit weinige zij echter genoeg, om de plannen van Engelands eersten minister te doen kennen, en om tevens te beoordeelen, of zij in de gegeven omstandigheden, nu Ierlands nood ten toppunt gestegen, en ieder langer uitstel ook voor Engeland doodelijk is, of zij thans eene zoo scherpe hekeling verdienen, als zij van de zijde van de *Times* en de *Morning-Chronicle* dezer dage hebben ondergaan.

Tijdingen van Rio Janeiro over Londen ontvangen, loopen tot den 16 December. Het conflict, dat tusschen het gouvernement van Braziliё en den Amerikaanschen commodore gerezen is, is door het vertrek van dien officier naar La Plata, voorloopig geëindigd. Men verneemt uit eene geloofwaardige bron, dat alle officiëele gemeenschap tusschen den gezant der Vereenigde Staten en het gouvernement van Braziliё is geschorst; de gezant wacht instructiën van Washington om te weten welke gedragslijn hij moet volgen. De Amerikaansche commodore zal niet eerder naar Rio terugkeeren, dan nadat die instructiën hem zullen geworden zijn.

Tijdingen van Gallicië te Weenen ontvangen, zijn niet zeer geruststellend. Er heerscht in die provincie, groote duurte van levensmiddelen. Daar de adel de boeren niet meer te hulp komt, wenden deze zich tot het gouvernement.

DUITSCHLAND.

BERLIJN, 31 Januarij. Een nieuw katholijk dagblad, getiteld *Petrus en Paulus*, is dezer dage alhier opgerigt. Het prospectus zegt, dat het kerkelijke en staatkundige aangelegenheden behandelen zal; alles, wel te verstaan, met goedvinden en onder streng toezigt der censuur.

— Er is hier ernstig sprake van eene verandering in het kabinet. De heer van Savigny, hoofd-directeur van het ministerie der wetgeving, zal den heer Eichhorn, minister van eeredienst en het openbaar onderwijs vervangen. Laatstgenoemde zou tot het ambt van minister van het huis des konings geroepen worden, in vervanging van den heer Thile.

— De aanstaande bijeenkomst der staten zal de hoop niet vervullen, die de natie aangaande eene vermeerdering van magt van dat ligchaam had opgevat. Alleen zal daarin eene leening van 50 millioen thalers worden voorgesteld, eene leening, die het gouvernement niet zal kunnen sluiten zonder de wet van 17 Januarij 1820 te schenden.

— Uit Neuremberg wordt gemeld, dat Z. M. op verzoek der inwoners, die stad tot eene vrijhaven heeft verklaard.

WEENEN, 28 Januarij. De gewezen dictator van Krakau, de heer Tissowski, is hier doorgereisd, zich naar Triest begevende, alwaar hij zich naar Amerika zal inschepen.

— De *Oostenr. Beobachter* bevestigt in zijn nummer van 25 Januarij de tijding, dat Krakau den 29 dezer in het Oostenrijksch tolverbond zal treden. De stad zou, naar luid der memorie van toelichting, bij de officiëele mededeeling gevoegd, eene stapelplaats van koopwaren worden, alwaar de goederen tolvrij zullen kunnen worden opgeslagen, doch onder toevoorzigt van de Oostenrijksche tolbeambten.

— Uit Napels verneemt men, dat prins Luitpold van Beijeren den 18 Jan. aldaar is aangekomen. Z. K. H. had zich den 12 dier maand te Messina bevonden, en was van daar vervolgens naar Palermo gereisd.

MUNCHEN, 25 Jan. Z. Hoogw. Mgr. de Aartsbisschop heeft dezer dage een herderlijken brief, vol godvrucht en zalving, uitgevaardigd, gerigt aan de geestelijken en leken van zijn bisdom. Na te hebben uitgeweid over den zoo welverdienden lof van zijnen onvergetelijken voorganger, den thans ontslapen grijsaard Mgr. Lotharius Anselmus, verheugt hij zich, berustend in den wil van God, die hem zulk een last op de schouders heeft gelegd. »In zijnen heiligen naam alleen," zegt de Hoogw. Prelaat, »en op zijne beloften vertrouwende, bestijgen wij heden den bisschoppelijken zetel, op welken, sedert den tijd van den H. Crobianus, gedurende elf honderd jaren, een en zestig Bisschoppen hebben plaats genomen, en nemen wij bezit van dit bisdom, dat, na eene schijnbare verkwijning, thans met des te meer glans herrezen is, en onder onzen onsterfelijken voorganger groote uitbreiding en meerder waardigheid heeft verkregen." Daarop wendt de Bisschop zich tot de priesters van zijn diocese, erkent, hoezeer hij de hulp hunner gebeden behoeft, en spreekt met klem en waardigheid over de verhevene roeping van den priesterlijken stand. Bijzonder opmerkelijk zijn de woorden, waarmede hij de priesters tot gehoorzaamheid vermaant, namelijk niet tot eene vleijende onderdanigheid aan zijn persoon, maar tot eene gehoorzaamheid, steunende op bovennatuurlijke beweeggronden, tot liefde en trouw in alle aangelegenheden der kerk en van het geestelijk leven.

Niet minder hartelijk, stichtend en troostend is de toespraak aan de onderhoorige leeken van het bisdom, (welke het ons leed doet, hier niet in haar geheel eene plaats te kunnen inruimen) eindigende met eene vermaning aan de geloovigen, om, naar het voorschrift van den grooten Apostel (1 *Tim*. II: 2) gebeden en dankzegging op te dragen voor alle menschen, doch bijzonder voor de koningen en voor die, welke in hoog aanzien zijn — en den Hemel smeekende, koning Lodewijk van Beijeren te bewaren, te sterken, te verlichten en te brengen tot tijdelijk en eeuwig heil, opdat hij het vaderland bescherme tegen alle vijanden van het christelijk geloof en de openbare orde, en dat God allen voere tot de kennis der eeuwige waarheid, en ze in éénen schaapstal vereenige, opdat het één Herder en ééne kudde zijn moge.

Men verneemt uit St. Gall het volgende:

»Het is bekend, dat het concordaat, ten doel hebbende de oprigting van den bisschoppelijken zetel van St. Gall, te Rome niet heeft kunnen bekrachtigd worden, omdat door protestantschen invloed, in het decreet van uitvoering op eene heimelijke wijze bepalingen waren geslopen, die den geest van het concordaat onkenbaar maakten. Intusschen had de H. Vader den apostolischen vicaris, den Hoogw. heer Mirer benoemd, om dien zetel te vervullen, doch de protestantsche en radicale bladen verzetten zich tegen deze benoeming. De groote raad heeft den 10 dezer het verslag van den besturende raad over deze zaak aangehoord. Er werd besloten, den H. Vader voor zijne gedane benoeming te bedanken, en voorts den besturende raad te gelasten, op nieuw het pad der onderhandelingen in te slaan, ten einde de grootste belemmering door het juist omschrijven van de uitgestrektheid des bisdoms uit den weg te ruimen, en eenige wijzigingen in het concordaat te bekomen, waartoe men des noods eene deputatie naar Rome zou afvaardigen. Dit voorstel is met 69 tegen 10 stemmen aangenomen."

STADSNIEUWS

BURGERLIJKE STAND.

BEVALLEN (30 Jan.): G. M. Brouwer, geb. Funk, Z. — (31 Jan): C. J. Franck, geb. Koert, Z. — (1 Febr.): H. C. Teule, geb. Hoppe, D.

OVERLEDEN (27 Jan.): M. J. Schuts, geb. Wend, 56 j. — (28 Jan.): E. A. van Overeem, 38 j. — S. F. Dupuy, 71 j. — J. van Dijk, 70 j. — (29 Jan): J Nauta, 78 j. — (30 Jan): C. M. Temminck, 54 j. — A. B. Walraven. — (31 Jan.): J. C. Berck, wed. A. v. B. v. Hoogstraten, 68 j — (1 Febr.): Annette Godfried, 75 j. — G. H. Scheij, 43 j. — (2 Febr.): C. J. Visser, D, 1 j. 5 m. — J. E. Schreuder, geb. de la Hayze, 55 j. — M. E. van der Breggen, geb. Guy de Coral, 27 j.

KENNISGEVING (*Nationale Militie. — Ligting* 1847) van Burgemeester en Wethouderen der Stad Amsterdam, dd. 27 Jan. dat de werkzaamheden van den Militie-Raad, zullen aanvangen in de Handboogstraat. N°. 10, den 8sten Februarij, voorm. ten half negen ure, alwaar, met uitzondering van de Manschappen, die zich in Militaire Dienst bevinden, zullen moeten verschijnen al de bij de vorige vier Ligtingen voor een Jaar vrijgestelde Personen, aan wien bij de Loting een Nommer is ten deel gevallen, lager dan het hoogstgemarcheerde Nommer, zijnde geweest als volgt bij de Ligtingen: 1843, N°. 4092; 1844, N°. 3936; 1845, N°. 4110; 1846, N°. 3901.

HANDELSBERIGTEN.

AMSTERDAM, 3 Februarij.

Wegens den op nieuw ingevallen vorst blijft het in den handel algemeen stil.

Tarwe 129 ℔ Rost. *f* 400; 129 ℔ witb. Pools. *f* 413; 127 ℔ b. dito *f* 396; 132 ℔ n. Wism. *f* 420; 129 ℔ b. Pools. *f* 408; entr.; 126 ℔ b. Pools. *f* 400; 126 ℔ n. Vriess. *f* 382, lever.; 129 ℔ b. Pools. *f* 415; 130 ℔ dito *f* 425, in cons.

Rogge 118 ℔ Arch. *f* 303, in ent.; 121 ℔ Pruiss. *f* 324, 124 ℔ Portug. *f* 325, in cons.

Op 9 vaten olie te leveren in Oct. 60½. *Raapolie* per 6/w. *f* 36½; Vliegend 35½; primo Mei 34¾, 5, 4¾; Sept. 35¼, 5; Oct. 35¼, 5; Nov. 35¼; Dec. 35¼. *Lijnolie* per 6/w. *f* 32; Vliegend 31¼.

ROTTERDAM, 2 Febr. Verkocht: 18 v. Maryland Tabak, per Wakona; 10 v. dito per Charles, 2 v. dito per Roscoe; prijzen geheim. De voorraad is thans 3164 v. Maryland, 3977 v. Virginy, 765 v. Kentucky, 337 v. Java en 6079 p. De graanmarkt van gisteren bepaalde zich tot handel voor plaatselijk gebruik. Jarige en oude Zeeuws, Vlaams. en Overm. *f* 375, 405; nieuwe dito *f* 402, 414; n. ord. dito *f* 394, 397; n. mind. *f* 384, 390. — Rogge. Verkocht: Oude en j. Zeeuws. en Vlaams. en Overm. *f* 315, 330; n. dito dito dito *f* 333, 339; n. N.-Brab. *f* 325, 330. — Garst. Nieuwe Zeeuws., Vlaams. en Overm. Winter *f* 234, 240; n. dito Zomer *f* 210, 225; 102 ℔ n. Westl. Zomer *f* 225. — Haver. Zeeuwsche, Vlaamsche en Overm. korte *f* 195, 210; dito lange *f* 165; 187.

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN.

2 FEBR.			gebl.	3 FEBR. 4½ u.			gebl.
NEDERL., Werkel. Sch. à	2½	pCt.	58¼	57⅞	à	58⅛	57 13/16
Dito Dito	3	»	71	70¾	»	70 15/16	
Dito Dito op resc.	3	»	71	70 13/16	»	70⅞	
Dito Dito	4	»	90 13/16	90⅝	»	90 11/16	
O. I. Leening	4	»	90¾	90½	»		
Amortis. Syndic.	4½	»			»		
Dito Dito	3½	»			»		
Handel-Maatschappij	4½	»	172⅜	172⅛	»	172⅜	172¼
Haarlemmermeer	5	»			»		
Aand. Rijn-Spoorweg	4½	»			»		
Aand. Holl. S. M.		»			»		
BELGIE	4½	»			»		
Dito	2½	»			»		
Dito bij Rotschild	2½	»			»		
SPANJE, L. bij Ard. van 85 £	5	»		19⅛	»	19¼	
Dito bij Dito onb. st.	5	»	19 1/16	18½	»	19	
Dito	3	»	36⅝	36⅝	»		
Dito Binnenl. à 6 m	3	»	30¼	30 5/16	»	30¼	30¼
Coupons Ardoins		»	16 7/16	16⅝	»	16½	
Passive		»	5 5/16		»		
Deferred		»			»		
Fransche Uitgest.		»			»		
PORTUGAL, te Londen	3	»	37⅞	37¼	»		
Dito Dito	4	»	36 9/16	36¼	»	36⅝	
Dito Binnenl. à 1 Conto	5	»			»		
RUSL. Ob. H. 1798 en 1816	5	»	104½	104½	»		
Dito Dito 1828 en 1829	5	»	103⅝	103½	»		
Ct. b. d. 1831 en 1833	5	»	96⅜	96¼	»	96½	
Dito bij Hope	4	»	88¼	88⅛	»	88¼	
Dito bij Stieglitz en C°.	5	»	87¾	87⅜	»		
Cert. te Hamburg	5	»			»		
Inschrijving in Assignat.	6	»	67¾		»		
Cert. van Dito	6	»			»		
POLEN, Certific.	4	»			»		
Dito Aand. met Loten fl 300		f			»		
Dito Dito fl 500		»			»		
AMERIKA, Phil. Bank	6	pCt.			»		
Dito	5	»			»		
Dito Bank-Actiën					»		

Oost, Met. 5 pCt. 104⅝; dito 2½ pCt. 57⅛; Aand. met Lot. fl. 500, 970; Nap., Cert. bij L. en B. 92¾; Br. 86¾; Mex. 21⅝, 11/16, ¾; Gren. 19⅞.

Koers van het Geld: Beleening 4 pCt., Prolong. 4 pCt. Wissel-Disconto 4 pCt.

Wisselkoers.

2/m. Hamburg 35½; Zigt dito 35⅞; 2/m. Londen 11 87½. Zigt Londen 11.97½; 3/m. Lisbon. 41¾; 3/m. Porto 41¾; 2/m. Petersb. 1.93.

De laatst uit Lissabon ingekomen tijdingen berigten, dat het gouvernement aan het Finantieel Agentschap te Londen heeft aangeschreven, voor een beloop van £ 600,000 nieuwe 4 pCts. Obligatien daar te stellen, en zulks om te strekken tot onderpand voor het voorschot van ongeveer £ 140,000, hetwelk door de Heeren Baring Brothers & Comp. voor de rentebetaling, van 1 Januarij ll. is gedaan, ten gevolge eener onderhandeling, welke gezegd wordt door den gewezen Minister van Finantien, Baron de Tojal, gevoerd te zijn.

De beweegredenen tot dezen maatregel, door de Koningin, krachtens de onbeperkte magt door Haar aanvaard, genomen, worden bij het daartoe betrekkelijk Decreet van 7 December, hetwelk door alle de Ministers is gecontrasigneerd, gezegd te zijn, — het gemis van de voor rentebetaling der buitenlandsche schuld bestemde maandelijksche bijdrage van 75½ Conto's uit de tolregten van Oporto, hebbende de Junta in die stad zich geweldadig van alle openbare gelden meester gemaakt, — het diensvolgens onvervuld blijven van eene der meest belangrijke voorwaarden van het contract met de *Commercieele Union Compagnie*, wegens de betaling der Intresten tot den 31sten December 1847, als zijnde de Junta van Publiek Crediet in de onmogelijkheid de toegezegde betalingen aan die Compagnie te doen, — en verder de onmogelijkheid, waarin deze zich bevindt, eene zoo aanzienlijke som uit eigen middelen voor te schieten, hetgeen nog bezwarender gemaakt wordt door de moeijelijkheid, bij de tegenwoordige hevige handelscrisis wissels op Londen te verkrijgen.

Ten einde het publiek Crediet uit dezen noodlottigen toestand te redden, zegt de Minister, is tot daarstelling van een toevoegelijk provisioneel fons van buitenlandsche Obligatien besloten, ten einde, op onderpand daarvan, de gelden, vereischt voor de rentebetaling van 1 Januarij 1847 op te nemen, met de expresse bepaling, dat die Obligatien zullen worden ingetrokken met het beloop der remises, welke de *Commercieele Union Compagnie* achtervolgens voor die betaling naar Londen zal overmaken.

Het decreet stelt deze Obligatien in allen deele gelijk met de bestaande 4 pCts. Obligatien, verbindende voor de betaling der rente alle de inkomsten van den staat, en inzonderheid die van de tolkantoren te Lissabon en te Oporto. — Bij het achterwege blijven der rentebetaling, zullen de Coupons als geld en tot den vasten wisselcours van 55 pence, per Mille Rees, bij die tolkantoren in betaling van regten worden aangenomen. — Aan de Junta van publiek Crediet is eene maandelijksche som uit die regten tot voorziening in de renten toegewezen, terwijl dezelve wordt gemagtigd, op onderpand dier Obligatien, de voor de rentebetaling van 1 Januarij vereischte som op te nemen. Het decreet voorziet in de wederintrekking der Obligatien.

— *The Times* meldt, dat de nieuwe Obligatien het jaartal 1846 dragen en in den inhoud derzelver oorsprong wordt opgegeven, alsmede dat de kleur der stukken verschilt van die der vroeger daargestelde.

MENGELWERK.

DE MARKIES VAN POMBAL, beoordeeld door »*de Gids* (1)."

Tweede beschuldiging tegen de orde van Jesus.

I.

Ten aanzien der tweede beschuldiging tegen de orde van Jesus, als ware zij medepligtig aan den op Koning Joseph I gepleegden moordaanslag, zullen wij de woorden van Mr. W. R. Boer op gelijke wijze aan de historische waarheid toetsen, als wij dit ten aanzien zijner eerste beschuldiging gedaan hebben, — en, naar wij vertrouwen, met geenen minder gelukkigen uitslag. Betreffende deze afschuwelijke gebeurtenis deelt Mr. W. R. Boer het volgende vertelseltje mede:

»Aldus stonden de zaken met de orde, toen, 3 September 1758, de mislukte aanslag op het leven des Konings plaats greep. De aanvoerder van deze vreeselijke zamenzwering was de *Mórdomo Mór* (opperste van de koninklijke huishouding) de Hertog VAN AVEIRO, verder de Markies VAN TAVORA, zijne echtgenoote en beide ZOONS LUIZ BERNARDO en JOSÉ MARIA DE TAVORA, Dom JERONIMO D'ATAIDE, graaf van *Antiguia*, benevens nog vijf personen van minderen rang. Na het mislukken van dit afschuwelijk opzet, verliepen echter drie maanden, eer POMBAL, bij den nog weinig gevestigden toestand des regts, deze hooge personen kon vervolgen. In stilte echter werden alle maatregelen genomen en onderzoekingen gedaan, die ook groote verdenking tegen de Jezuiten deden geboren worden. De medepligtigen werden daarop in hechtenis genomen, en twee commissiën aangesteld, eene om de beschuldigden te onderzoeken, eene andere, om bewijzen tot hunne ontlasting te ontvangen. De bewijzen echter waren zoo overtuigend, dat het onderzoek den 12den Jan. 1759 ten einde werd gebragt, waarop de drie staatsministers, als voorzitters van het hof, en zeven regters het vonnis onderteekenden en 12 der beschuldigden terstond ter dood veroordeelden. Deze veroordeeling behelsde eene uitvoerige vermelding der gronden, waarop de schuld der veroordeelden aangenomen werd en van die, waarop de uitspraak van het hof berustte. Het vonnis werd spoedig daarop openlijk te *Lissabon* voltrokken. Den 11den Jan. 1759, twee dagen vóór de voltrekking, werden acht Jezuiten, en daaronder de geestdrijver MALAGRIDA, gevat en hunne papieren onderzocht, uit welke hun deelgenootschap aan den aanslag overtuigend bleek.

Vooral schijnen zij, als biechtvaders des hertogs VAN AVEIRO, van de zamenzwering kennis te hebben gedragen, en die door hunne raadgevingen te hebben ondersteund. Ook bleken uit de stukken, onder hen gevonden, hoe langer zoo meer de geheime en verderfelijke kuiperijen en aanslagen, die de orde tegen het rijk vormde. Een en ander deed den koning besluiten, bij Decreet van 19 Jan., alle hunne goederen verbeurd te verklaren en alle gemeenschap tusschen hen en zijne onderdanen te verbieden. Den 20sten April 1759 diende POMBAL eene Memorie aan Zijne Heiligheid, Paus CLEMENS XIII in, waarbij, na eene uitvoerige opsomming van alle bezwaren, die Zijne Allergetrouwste Majesteit tegen de orde meende te hebben, hare geheele opheffing in het koningrijk en zijne koloniën gevorderd werd. Deze Memorie ging vergezeld van eenen staat der goederen, die de orde in *Portugal* bezat, opdat Zijne Heiligheid omtrent hare verdeeling of beheer zoude mogen beschikken. Ook werd verlof gevraagd ter bestraffing van zoodanige Jezuiten, welke aanstokers of medepligtigen geweest waren in den aanslag van 3 September 1758. Dit laatste werd toegestaan bij rescript van 2 Augustus 1759. Den 5den October daaraanvolgende nam de patriarch SALDANHA, op koninklijk gezag, een besluit ter dadelijke en algeheele verdrijving der orde van JEZUS uit *Portugal*. De meeste der broeders werden hierop ingescheept naar *Italië*, en te *Civita Vecchia* aan land gezet. Hetzelfde had kort daarop ook plaats met de broeders, die in de koloniën hun verblijf hielden."

Niet waar, lezer! dat is een verpletterend, een alles afdoend,

(1) Zie onze N°s 86, 87, 89, 90, 91 en 92.

een, zelfs den ongeloovigsten overtuigend verslag; — en zoudt gij het eeuwig beginsel van regtvaardigheid, dat voorschrijft: niemand meer te veroordeelen, dan alleen de schuldigen, zoo ligtzinnig met voeten treden, als Mr. W. R. Boer — na zijn verslag gelezen te hebben, zoudt gij haast met hem het bestuur van Pombal, in gelijken zin als hij, *niet zonder leering* noemen voor ons Vaderland; zoudt gij haast den wensch, die in zijn opstel niet is uitgedrukt, maar doorschemert, dat ons Vaderland toch ook spoedig zijnen Pombal kreeg! uitspreken! Gij zoudt u echter spoedig beklagen, van met Mr. W. R. Boer *chorus* te hebben gemaakt, terstond namelijk na overwogen te hebben, hoe logenachtig, hoe valsch de auteur allerlei verdichte en onware vertelseltjes tot een schijnbaar aannemelijk geheel gegroepeerd heeft, en na u de wezenlijke toedragt der zaak herinnerd te hebben — gelijk wij ons voorstellen u die thans voor den geest te roepen.

»Aldus stonden de zaken met de orde," begint Mr. W. R. Boer. Valsch echter. Dit *aldus* slaat op het den 7den Junij door den Patriarch Saldanha genomen besluit van interdictie; en tusschen den dag, waarop dit besluit genomen was en den dag van den aanslag tegen den Koning was er vrij wat voorgevallen, dat den stand der zaken aanmerkelijk had gewijzigd. Benedictus XIV was op den pausselijken zetel opgevolgd door Clemens XIII, aan wien den 31sten Julij 1758 door den Generaal der orde, P. Ricci een naauwkeurig verslag werd gegeven van de wederregtelijke en onverdedigbare vervolging, waaraan in Portugal de orde ten prooi was; tengevolge van welk verslag de H. Vader eene commissie benoemde, om de gansche nopens de orde gehouden handelwijze te onderzoeken; welke commissie weldra een voor de orde allergunstigst antwoord bij den H. Stoel inleverde. *Aldus* stonden de zaken derhalve; Pombal was op het punt door eene openbare beschaming getroffen te worden — en toen greep de mislukte aanslag op het leven des Konings plaats. Dien schakel in zijn verhaal dacht Mr. Boer zoo maar behendig te mogen escamoteren!

En wat er nu van dien gepleegden aanslag, en der Jezuiten medepligtigheid daaraan is — uit hetgeen wij heden betreffende de familie Tavora en in ons volgend N°. betreffende de veroordeeling der Jezuiten vermelden zullen, blijke de waarheid en de kwade trouw tevens van den auteur in »*de Gids*."

In den nacht van den 3 op den 4 Sept. werd de Koning, in zijn rijtuig van het paleis van den markies van Tavora terugkomende, door een pistoolschot in den arm getroffen. De geheele stad, wetende de misdadige betrekking, welke tusschen den Koning en de echtgenoote van den markies, Dona Theresa, bestond, noemde Tavora als den dader van den aanslag, en noemde zijne daad eene daad van vergelding, ter wreking zijner geschonden eer. Den volgenden morgen verwachtte een elk dan ook de inhechtenisneming van den markies te zullen vernemen, te meer nog, daar Tavora op hoogen toon aan Pombal eene verbindtenis tusschen diens zoon en zijne dochter geweigerd had; — de familie Tavora bleef echter op vrije voeten, en ging voort aan het hof en in de hooge kringen te verschijnen, als had er geene de minste verdenking op hen gekleefd. Maar werd aan de familie Tavora de vrijheid gelaten — niet alzoo aan den Koning. In het afgelegenste zijner vertrekken opgesloten, vulde Pombal den geest van den wantrouwenden en argwanenden Koning op met de akeligste schrikbeelden. Hij zou geschuwd zijn van den ganschen hoogen adel; hij zou bedreigd zijn met den haat en de wraakzucht der Jezuiten; hij zou bloot staan aan de moordlust van den adel, die met de Jezuiten gemeene zaak had gemaakt, en troffen zij hun doel, dan stond de verschrikkelijkste der omwentelingen voor de deur. Zoo werd de van Pombal afhankelijke Koning in zijne afzondering bestookt, en de in hem opgewekte angst voor zijne veiligheid en het behoud van zijne kroon joeg hem voort naar volslagene razernij. En toen nu de Koning in zulk eene gemoedsstemming was gebragt — toen behoefde Pombal niet voor inschikkelijkheid van de zijde des Konings te duchten, en toen was het oogenblik daar, om achtereenvolgens en aan den hoogen adel, wien hij een afschuw was, en aan de Jezuiten, die zijnen plannen zoo hinderlijk waren en die op het punt stonden een beschermer hunner regten te erlangen in den nieuwen Paus — toen was het oogenblik daar, om beiden op gevoelige wijze in het hart te treffen, en voor altijd ten gronde te brengen. En daarom — en niet, gelijk Mr. Boer de ligtgeloovige menigte diets meent te kunnen maken, omdat »de toestand des regts nog weinig gevestigd was!" — en daarom verliepen er meer dan drie maanden, tusschen den dag van den aanslag (3 Sept.) en den dag, waarop plotselings in hechtenis genomen werden (12 Dec.) al wat het rijk meest edel en aanzienlijk had, de hertog van Aveiro, de markies van Tavora, Dona Eleonora zijne moeder, hunne bloedverwanten en vrienden, en verder al wie hunne verdediging op zich dorsten nemen, ja zelfs, al wie den moed hadden hen te beklagen.

Het publiek was verpletterd en verstomd van ontzetting en schrik; Pombal alleen deed zich gelden in Portugal, en geen wederstand vreezende, vierde hij den teugel aan zijne woestaardij. Volgens de landswetten moesten de aangeklaagden te regt staan voor eene regtbank van huns gelijken: maar eene wetschennis meer of min — wat zou een Pombal daarop letten! Hij stelt eene afzonderlijke regtbank in, tot leden van welke hij zijne bloedverwanten en trawanten, en zijne beide ambtgenooten, van Acunha en Corte-Real benoemt, van welke regtbank hij, Pombal, zelf, het voorzitterschap zich voorbehoudt. Voor dien bloedraad gebragt, ontkennen de aangeklaagden alle schuld. Op de pijnbank gemarteld, volharden zij in die ontkentenis, met uitzondering echter van den hertog van Aveiro, die, door smarten verwonnen, alles beaamde, wat hem gevraagd werd, doch die evenwel, van het marteltuig losgemaakt, oogenblikkelijk zijne, ondanks zich zelven, afgelegde en hem door geweld afgeperste verklaring herriep. Wat verder in dien raad voorviel, weet men niet. Men weet zelfs niet, of den beschuldigden verdedigers werden toegevoegd! »Alleen weet men, zegt Crétineau-Joly, dat de fiscaal Costa-Freira, de eerste regtsgeleerde van het rijk, eene openlijke verklaring aflegde van de onschuld der aangeklaagden, en dat zijne regtschapenheid hem ten kerker voerde; dat de Senator J. Buccallao over de schending der regterlijke vormen klaagde en over de onregtvaardigheid van het proces; alleen weet men, dat Pombal zelf het doodvonnis stelde, en dat het met zijne eigene hand geschreven is." Het werd uitgesproken den 12 Jan. 1759.

Den volgenden dag was te Belem het moordschavot opgerigt. Dona Eleonara, de moeder van Tavora, was het eerste offer, dat geveld werd; na haar, en voor haar lijk, werden de overige beschuldigden ter dood gebragt; en toen zij allen door beulenhan len ontzield waren, werd, op last van Pombal, het schavot in brand gestoken, en verstoof hunne asch in den wind.

Doch het duurde niet lang, of de geregtigheid Gods liet zich hooren. De koningin, Dona Maria, welke koning Joseph I op den troon was opgevolgd, gaf bevel aan eene daartoe aangestelde commissie al de processtukken te herzien, en den 5 April 1781 verklaarde deze commissie, uit de achtbaarste mannen zamengesteld: »dat de personen, welke krachtens het vonnis van 1759 waren ter dood gebragt, of gebannen of tot gevangenisstraf veroordeeld, *allen onschuldig waren aan de hun ten laste gelegde misdaad.*" Toen was de tijd der vergelding daar. Doch welke straf ware geëvenredigd aan de afschuwelijke daden van Pombal? Men spaarde zijn leven, en zich bepalende tot een banvonnis, liet men hem ten prooi aan de folterende wroegingen zijns gewetens. R.

(*Het slot in het volgend N°.*)

INGEZONDEN STUKKEN.

TEN VOORDEELE VAN HET ONGELUKKIGE IERLAND.

Medechristenen!

Wie uwer is onbewust gebleven der ellende, waaraan onze broeders in Ierland lijden. Wie heeft niet gelezen de hartverscheurende tijdingen, die ons in de laatste maanden van daar zijn overgekomen, maar vooral de schreijende taal, waarvan de laatste weken kennis droegen.

Loodzwaar woog het mij op het hart, dat menschen, menschen van honger en gebrek kunnen zien omkomen, dat Christenen dit Christenen doen. — Is dit de leer des Zaligmakers? — Is dat Christelijke liefde? O! dat wij onze handen te dien aanzien in onschuld wasschen en trachten den wrevel Gods van ons af te wenden; — dat wij naar ons vermogen bijdragen tot leniging der diepe armoede, waarin onze broeders verkeeren. Hebben wij Nederlanders dan niet aan Ierland het Christendom te danken? kwamen ons van daar niet een WILLEBRORD, een WERENFRIED, een ADALBERT en zoo vele anderen? Hebben die onze voorouders niet uit het Heidensche duister op den regten weg gebragt? Legt dat alles geene dure verpligting op Ons?

Wij zeggen niet: »Wat hebben wij er mede van noode, dewijl het onze land- of geloofsgenooten niet zijn," maar roemen er op dit te mogen doen: het zijn toch alle Christenen.

Wij vragen dan niet: »Zijn er geene behoeftigen onder ons?" maar handelen, zeggende: »Wie is onder onze armen ooit van honger gestorven, wanneer hij zijnen nood te kennen gaf!"

O! dat het u dan welkom zij, mede te kunnen werken tot het doel, dat ik mij voorstel.

Mijn voornemen is, zoo spoedig dit eenigzins doenlijk zijn zal, een bundel verzen in het licht te geven, waarvan ik de zuivere opbrengst geheel en al bestem voor de ongelukkigen hierboven genoemd.

Het is aan allen, dat ik deze woorden rigt, dus ook allen, geen enkele uitgezonderd, verzoek ik warm en hartelijk, voor een of meerdere exemplaren, die à f 1 per stuk zullen worden afgeleverd, in te teekenen. De namen der inteekenaren zullen in Alphabetische orde voor elk exemplaar te vinden zijn.

Ter bespoediging der uitgave, neem ik de vrijheid te verzoeken, deze lijst van inteekening, binnen 8 dagen na de ontvangst, terug te zenden, óf aan uwen gewonen boekhandelaar, óf met twéé cents gefrankeerd aan Gebroeders J. en H. van Langenhuysen, te 's Hage.

Nog eens hernieuw ik mijn verzoek, mijne aanbeveling. Mannen die invloed hebben! Vuurt anderen tot de inteekening aan! Werkt mede, opdat wij de wereld kunnen toonen, wat goede wil en medelijden vermogen; dat wij niet schaamrood hoeven te staan, als ik de uitkomst der rekening (zoo als ik mij voorstel) aan een ieder bloot leg.

Allen die zoo gezind zijt, hebt één hart, ééne ziel, één waarachtig verlangen om wel te doen. Het is eene leening, dien gij doen zult op de eeuwigheid, en die u dan eenmaal met honderdvoudige intrest zal terug betaald worden.

En hiermede heil!

's Gravezande, Januarij 1847. D. BODDE Sz.

ADVERTENTIEN.

Amsterdam, bij C. L. VAN LANGENHUYSEN, Drukker en Uitgever.